

KENTLERİN HATALI SUNUMUNUN SİNEMADA OKUNMASI: EK THA TİGER FİLMİ ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME ¹

Reading The Erroneous Presentation Of The Cities In Cinema: An Assessment On The Film Ek Tha Tiger

Doç. Dr. Hicran Hanım HALAÇ

Eskişehir Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü, mail: hhhalac@eskisehir.edu.tr, Eskişehir/TÜRKİYE

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8046-9914>

Doktora Öğrencisi. Büşra SAĞLAM DORUK

Eskişehir Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü, mail: saglambusra7@gmail.com, Eskişehir/TÜRKİYE

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8989-8616>

ÖZET

Mimarlık ve sinema etkileşiminin kesişim noktası olan kentlerin sinemadaki sunumu, sinema ve kent arasında karşılıklı etkileşim ortamının doğmasını sağlamıştır. Kentler, sinema filmleri için filmin mekansal olarak tanımlı hale gelmesi ve kurgunun tamamlanabilmesi adına önem taşımaktadır. Bununla birlikte sinemanın kent üzerindeki etkisi azımsanmayacak ölçüdedir. Bu makale, sinemanın kent üzerindeki etkilerini ortaya koymayı ve kentlerin hatalı sunumunun Ek Tha Tiger filmi üzerinden analizini yapmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda birinci bölümde sinema-kent ilişkisi üzerinde durularak sinema filmlerinin kent üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri araştırılmıştır. İkinci bölümde Ek Tha Tiger filmi analiz edilerek filmde Türkiye'nin önemli değerlerine sahip Mardin ve İstanbul kentlerinin hatalı sunumu aktarılmıştır. Çalışmanın sonucunda kentlerin hatalı sunumunun önüne geçilebilmesi adına önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sinema, Kent, Mardin, İstanbul, Ek Tha Tiger.

ABSTRACT

The presentation of cities in cinema, which is the intersection of architecture and cinema interaction, led to the emergence of an environment of mutual interaction between cinema and the city. Cities are important for film films for making the film spatially defined and completing the fiction. However, the impact of cinema on the city is underestimated. This article aims to demonstrate the effects of cinema on the city and analyze the erroneous presentation of cities through Ek Tha Tiger film. In this direction, in the first part, the relationship between cinema-city was emphasized and investigated the positive and negative effects of cinema films on the city. In the second part, Ek Tha Tiger film was analyzed and the incorrect presentation of the cities of Mardin and Istanbul, which have important values of Turkey. As a result of the study, suggestions were made in order to prevent the incorrect presentation of the cities.

Key Words: Cinema, City, Mardin, İstanbul, Ek Tha Tiger.

1. GİRİŞ

Kent, tarihin farklı dönemlerine ait fiziksel, sosyal ve kültürel değerlerin birikimi sonucu oluşan fiziksel, mekansal ve sosyal ortamlardır (Biol, 2007). Sinema, kentlerin karakter veya fon olarak kullanıldığı sanatın en popüler dallarından biridir. Sinema filmlerinin seyirci ile bulunduğu yıllardan bu güne kadar sinema, mimarlığın yarattığı mekanlarla birlikte, sokaklar, caddeler ve kamusal alanlar gibi kentsel mekanların oluşturduğu kent dokusu içerisinde şekillenen bir sanat formu olmuştur. Zamanla kent ile sinema doğrudan bir görsel ilişki kurmuş ve bu ilişki doğrultusunda, çoğu zaman "kenti" içerisinde bulunan çağın sosyal ve kültürel durumunu yansıtmak için kullanmıştır. Bunu kimi zaman kurgusal zamanlar, kurgusal mekanlar, "kurgusal kentler" yaratarak, kimi zaman da "var olan kenti" doğal haliyle kullanarak sunma yoluna gitmiştir (Bayrakçı, 2014). Kentlerin sinema filmlerindeki bu gerçek sunumunun kent üzerindeki etkisi yadsınamaz düzeydedir.

¹ Bu makale, 17-19 Mayıs 2019 tarihlerinde Samsun'da düzenlenen "Uluslararası 19 Mayıs Multidisipliner Çalışmalar Kongresi"nde bildiri olarak sunulmuş metnin genişletilmiş şeklidir.

Bu çalışma, sinema filmlerinin, filmlerde gerek konu gerekse fon olarak kullanılan kentler üzerindeki etkilerini ortaya koymak ve bununla birlikte kentlerin hatalı sunumunu Ek Tha Tiger filmi üzerinden incelenmesini amaçlamaktadır. Bu kapsamda çalışmada sinema ve kent etkileşimi üzerinde durulmuş, sinemanın kent üzerindeki etkileri açıklanmıştır. Sinemanın kent üzerindeki olumlu etkileri belgeleme, tanıtım, olumlu imaj etkisi, turizm, ekonomik getiri olarak sıralanarak açıklanmış, olumsuz etkileri ise çevresel zararlar, bölgede artan fiyatlar, olumsuz imaj etkisi ve kentlerin hatalı sunumu olarak tespit edilmiştir. Çalışmanın asıl amacını oluşturan kentlerin hatalı sunumunun örnekleme olarak Ek Tha Tiger filmi seçilmiş, çalışmanın ikinci bölümünde filmle ilgili veriler paylaşılarak Türkiye'nin Mardin ve İstanbul kentlerinin sunumu analiz edilmiştir.

Çalışmanın yöntemi olarak, konu ile ilgili yerli ve yabancı literatür taraması yapılmıştır. Çalışma konusunu destekleyecek Ek Tha Tiger filmi ile ilgili yapılan çalışmalarla birlikte, çalışmaya konu olan kentlerle ilgili çalışmalar da taranmıştır. Literatürde yer alan film analizi içerikli görsel ve yazılı kaynaklardan yararlanılmıştır.

2. SİNEMA-KENT İLİŞKİSİ: SİNEMADA KENTİN SUNUMU VE SİNEMANIN KENT ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Kentler, binlerce yıllık süreçten günümüze değişim ve gelişim göstermiş, tüm kimlik öğelerini içinde barındıran yerleşimlerdir. İnsanın, hayatını düzenlemek adına ortaya koyduğu en önemli, en büyük fiziki ürünü ve insan hayatını yönlendiren, çevreleyen yapıdır (Cansever, 1996). Kent oluşumları sadece mimari yapılarla, somut bileşenlerle değil insan yaşantısıyla, kültürel birikimle şekillenmektedir.

Sinema ve mimarlık disiplinlerinin kesişim noktası olan kentler, her iki alanda da başrol niteliğindedir. Sinema ilk ortaya çıktığı andan itibaren kentler, sinemada konu, karakter veya fon olarak aktif veya pasif yer bulmuştur. Kent ile sinema arasında hem sinemanın kenti, hem de kentin sinemayı yönlendirdiği fiziksel, organik ve toplumsal açıdan güçlü bir bağ bulunduğu söylenebilir (Oktağ, 2008). Sinema, TDK'nın tanımına göre "Herhangi bir hareketi düzenli aralıklarla parçalara bölerek bunların resimlerini belirleme ve sonra bunları gösterici yardımıyla karanlık bir yerde, bir ekran veya perde üzerinde yansıtarak hareketi yeniden oluşturma işidir. Diğer bir ifade ile de güzel sanatların dalı olarak yansıtılmaya uygun olan filmleri gerçekleştirme ve yaratma sanatı, beyaz perde, yedinci sanat olarak tanımlanmaktadır (http-1). Sinema, kentten çıkan bir buluştur. Lumiere Kardeşlerin gösterimindeki gerçek kent dokuları da bu buluşun kanıtıdır. Sinema ve kent birbirini tamamlayan iki unsurdur. İlk filmlerden günümüze kadarki filmlerin %80'i kentlerde geçmektedir (Aymaz, Öztürk ve Türkoğlu, 2014). Sinema bir kent sanatıdır ve varlığı ancak kent ortamında olanaklıdır. İlk kaydettiği görüntüler kent görüntüleridir. Kent sinemayı doğurmuş, sinema da kenti görüntülemiştir. Sinema, kentlerin geçmişi ve tarihi, bugünü ve geleceği ile ilgilenmiş ve betimlemiştir (Akkuş, 2008).

Sinema ve kent ilişkisine bakıldığında, kentlerin sinema oluşumu ve filmler üzerindeki etkisi büyüktür. Filmlerde kullanılan yerler, o filmdeki karakter hakkında bilgi vermekte ve bu yüzden kent, filmdeki karakterler kadar önemli yere sahiptir (Şahin, 2010). Sinemada kentler, filmlerin kurgusunu, izleyicide hissettirilmek istenen duyguyu, düşüncüyü, ya da aktarılmak istenen yaşam tarzını, kültürü, var edilmek istenen tüm vurguyu etkiler niteliktedir. Bununla birlikte sinemanın kent üzerindeki etkisi göz ardı edilemeyecek değerdedir. Kent ve sinema ilişkisinde sinemanın kent üzerindeki etkileri olumlu ve olumsuz etkilerin altında, birden fazla alt başlıkta önemlidir. Sinemanın kent üzerindeki olumlu etkileri belgeleme, tanıtım, olumlu imaj etkisi, film turizmi, ekonomik getiri, bölge korunması gibi alt başlıklarda açılırken, olumsuz etkileri çevresel zararlar, bölgedeki ürünlerin fiyat artışı, yerel halkın sömürülmesi, olumsuz imaj etkisi ve hatalı bilgi akarımı alt başlıklarında incelenebilir.

2.1. Olumlu Etkileri

Sinemanın kent kurgusu adına en önemli etkisi belge niteliği taşımasıdır. Öztürk'e göre sinema ortaya çıkışından itibaren, en iyi film örneklerinden en amatör olanlara kadar kentlerin ya genel bir durumunu ya da özel ve ayrıntılı anlarını, nesnel veya öznel bakış açılarıyla belgelemektedir (Öztürk, 2008). Kent dokusunun korunması, geleceğe aktarılması, ve dokudaki bozulmalar sonucu restorasyon ve restitüsyon çalışmalarının yapılması için sinema filmleri etkili bir yardımcı kaynak niteliği taşımaktadır.

Sinema filmleri, kurgu gereği var olduğu kent dokusunu hem izleyiciye sergilerek hem de bu kent dokusunu kayıt altına alarak, kültürel miras niteliğindeki bölgenin insan belleğinde yer etmesini ve aynı zamanda belgelenmesini sağlamaktadır. Dokunun herhangi bir restitüsyon çalışmasına ihtiyaç duyması

durumunda bu belgeler çalışmaya büyük ölçüde ışık tutacak, bu kültürel mirasın korunabilmesini ve gelecek kuşaklara aktarılabilmesini sağlayacaktır. Kültür mirasının korunması ise paylaşılmış bir geçmişin görünür kılıp toplumun kimliklendirilmesinin sağlanması, tarihsel ve kültürel bilincin oluşması, kültürler arası bağlar kurarak toplumlar arası bağları güçlendirmek açısından önemlidir (Özbağ, 2010).

1975 yapımı Ergin Orbey'in yönettiği Yaşar Usta ile Melek Hanım'ın yeni bir aile kurma çabalarının anlatıldığı "Bizim Aile" filminin çekildiği yapı film boyunca pek çok açıdan karşımıza çıkmakta, yapının her detayına film aracılığıyla ulaşılmaktadır. Film, yapının restorasyon veya restitüsyonunda kullanılması adına önemli bir belge niteliği taşımaktadır. 1970 yapımı önemli Kemal Sunal filmlerinden biri olan "Kılıbık" filminin geçtiği ve aynı zamanda filmin konusunu da besleyen yapı da yine pek çok detayıyla filmde izleyiciye sunulmaktadır. Bu yapının 2018 yılındaki harita görüntüsüne bakıldığında yapının bir onarım ihtiyacı olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda film önemli bir belge olarak kullanılabilir (Tablo 1).

Tablo 1. Bizim Aile ve Kılıbık filmlerinin çekildiği yapılar

Bizim Aile filminden görüntü (http-2)

Bizim aile filminin çekildiği yapının 2014 yılındaki fotoğrafı (http-2)

Kılıbık filminden görüntü (http-2)

Kılıbık filminin çekildiği yapının 2018 yılındaki fotoğrafı (http-3)

Sinema ve mimarlık ilişkisinin doğal bir sonucu, tarihsel süreç içerisinde yaşadığı değişikliklerin izlerini taşıyan kent dokusunun iki boyutlu sinema yüzeyiyle tanıtımıdır. Hayatın birçok anını konu edinen filmler, bu anların arka planda ya da merkezinde olan çevrenin –kent- algılanmasını sağlar. Sinemanın içerisinde geliştiği sürecin koşullarının bir ürünü olduğu düşünüldüğünde bünyesinde fiziksel ve sosyal bir oluşum olan kent ile ilgili tarihsel verileri barındırması kaçınılmazdır (Bayrakçı, 2014). Kent ile ilgili bilgilerin film aracılığıyla izleyiciye tanıtılması, kente olan ilginin artmasını ve merak uyandırmasını sağlamaktadır. Turizm gelirleri azalan Mısır'ın yeniden ülke tanıtımının yapılabilmesi adına Mumya (1999) serilerinin yazdırıldığı, yaratılan gizem, serüven aşkı, egzotik coğrafi tanımlamalar ve keşif duygusu aracılığı ile Mısır'ın yeniden tercih edilen bir lokasyon haline gelmesi sinemanın ilgi uyandırma konusundaki etkisi için önemli bir örnektir. Asmalı Konak (2002) dizisinin Ürgüp'ün yeniden keşfine katkısı, Eyvah Eyvah(2010) filminin Geyikli Köyü'nün tanınmasına yardımcı olması, Ağır Roman(1996) filminin Cihangir'in sanatçı ve edebiyatçıların hayatına girmesini sağlaması sinema filmlerinin yerleşimlerin tanıtılmasına katkı sağlayan örneklerden birkaçıdır.

Filmlerin kent tanıtımları sonucu film turizmi ortaya çıkmıştır. Sinema filmlerinin kent ve ülke tanıtımında doğal bir etkisi de turizmdir. Turizmde tüketiciler üretilen hizmete gittiğinden turizmciler veya turizm bakanlıkları tüketicilerin ilgisini uyandırmak zorundadır. Tanıtımın önemi tüketicinin ilgisini çekmesinde,

sinemanın önemiye bu ilgiyi uyandırmasında ortaya çıkar (Yanmaz, 2011). Sinema filmleri var olan kentleri izleyiciye sunarak kent dokusunun ve kültürel mirasının tanıtımını sağlar ve izleyicide oluşan olumlu ülke imajı, turizm ile bölgeye ekonomik katkıda bulunur. Örneğin; “Yüzüklerin Efendisi” serisinin, Yeni Zelanda turizmüne yaptığı katkı eşi görülmemiş düzeydedir (Şahbaz, Kılıçlar, 2009).

Özdemir (2014), Brad Pitt’in başrolde oynadığı Truva (2004) filminin her ne kadar Türkiye’de çekilmesi de o dönemde Çanakkale’de turizmi canlandırdığını ve turist sayısının %73 arttığını ifade etmektedir (http-4). Aynı şekilde Brezilya televizyonlarında yayınlanan Salve Jorge (2012) dizisi Kapadokya ve İstanbul’da çekilmiş olması nedeniyle, dizinin çekildiği yerleri merak eden Brezilyalılar özellikle Kapadokya olmak üzere Türkiye’ye gelmeye başlamış, dizi sonrası Brezilyalı turist sayısı %40 oranında artmıştır. (Karapınar, 2013)

Sinemanın kent üzerindeki bir diğer etkisi olumlu imajdır. Bazı insanlar için olumlu anlamlar içeren, bazıları için ise gerçekten uzak, yapay özellik veya davranış kalıplarını kapsayan imaj kelimesi farklı kişiler için farklı anlamlara sahiptir (Özüpek, 2005). Kentlerin sahip oldukları imajlar da turistlerin ve yatırımcıların tercihlerini, algılarını ve zihinlerinde nasıl konumlandırılacaklarını etkilemektedir (Aslan, 2018, s. 31). Dünyada birçok kent, tanıtım filmleriyle ve filmler yoluyla turizmi teşvik ediciliğiyle kentin dikkat çekmesine ve olumlu imaj oluşturmaya çabalamaktadır.

Yabancı Damat (2004) dizisinin geçtiği Gaziantep kenti, dizide tarihi çarşısı, gastronomisi ve kültürüyle kent adına olumlu imaj etkisi oluşturmuştur. Dizi sonrası turist sayısında %20 artış gözlenmesi de bunun en önemli yansımalarından biridir (Akdu ve Akın, 2016) Özellikle dizinin bir kısmının da Yunanistan’da geçiyor olması bu olumlu imaj etkisinin sadece ülke içinde değil Dünya genelinde bir etki olduğunu söylemek mümkündür.

Filmlerin kentler ve özellikle de kentlerin yerel bölgeleri için en önemli olumlu etkilerinden biri de ekonomik getirisidir. Kentlerin film platosu olarak kullanımı hem film ekibinin o bölgede belirli bir süre yaşamını sürdürmesiyle ekonomik getiri sağlarken film sonrası kentin tanıtılması ile artan ziyaretçi sayısı da bölgenin ekonomik olarak kalkınmasını sağlayacaktır. Türkiye’de kurulması beklenen Midwood Film Platosu’nun ülke tanıtımı adına önemli bir adım olacağı düşünülmektedir. Bu platonun ülke ve kent tanıtımında büyük rol oynamasının yanında yerel yönetimlerin bu yapıları desteklemesi halinde yerel kalkınmada da olumlu etkisi olacaktır (Güven ve Şimşek, 2018).

Yukarıda bahsedilen olumlu etkilerin doğal bir sonucu, kentlerin ve bölgelerin filmler aracılığıyla korunmasıdır. Tanıtım, olumlu imaj, film turizmi, ekonomik getiri gibi sonuçlar kentin ve bölgenin değerinin anlaşılması ve korunmaya değer görülmesinin yolunu açmaktadır. Bu sayede kentler varlıklarını sürdürebilecek ve tarihi, kültürel tüm kimlik bileşenlerini gelecek kuşaklara aktarabileceklerdir.

2.2. Olumsuz Etkileri

Geniş kitlelere hitap eden sinema sanatının kent üzerindeki olumlu etkilerinin yanında bahsedilmesi gereken olumsuz etkilerinin varlığı da kaçınılmazdır. Kentler için filmlerin ve film setlerinin olumsuz etkilerinden biri verdiği çevresel zararlardır. Özellikle yerel bölgelerde film setlerinin kurulması ve film süreci doğal varlığını koruyan çevreye zarar verebilmekte, kirlilik oluşturabilmektedir. Bununla birlikte bölge için alışık olunmayan bir durum olan aşırı kalabalık yine bölgede ses kirliliği gibi çeşitli zararlara sebep olabilmektedir.

Antik yerleşim bölgesi olan 800 bin yıllık Yarımburgaz Mağaraları yıllarca film sektörü tarafından kullanılmış, bu kullanımlar sonucu da fazlaca tahribata uğramıştır. Özdoğan (2018), 1985 yılında mağarada çekilen bir filmde mağaraya 40 ton su basılarak dinamitlerle patlatmalar yapıldığından ve bölgenin bu çekimden zarar gördüğünden bahsetmektedir (http-5).

Dizi ve filmler çekildiği bölgelerde maddi ve manevi üretimlerin tanıtımını hızlandırıp kolaylaştırdığı için önemli sayıda turist çekmekte ve yaşayan insanların kültür turizminden ciddi gelirler elde etmesini sağlamaktadır (Özdemir,2019). Ancak o bölgede turist sayısının artması, konut kiralarda, otel, pansiyon gibi mekanların günlük fiyatlarında ve bölgenin yöresel ürünleri başta olmak üzere yiyecek içecek giyim sektöründe ciddi fiyat artışları meydana gelmektedir. Turistlerden elde edilmek istenen gelir sonucu ortaya çıkan bu fiyat artışı yerli ve yabancı turistleri rahatsız etmekle birlikte yerli halkın o bölgede maddi sorunlar yaşamaya sebep olmaktadır.

İstanbul Balat'ta çekilen Çukur(2017) dizisi yerleşim bölgesini etkilemiş semtte kiralarda ve fiyatlarda artışlar gözlemlenmiştir. Yerli halk fiyatları karşılayamadığından taşınmak durumunda kalmış, bölgenin kültürü ve yapısı değişmiştir (http-6).

Sinema filmlerinin kentlerde meydana getirdiği diğer bir negatif durum da olumsuz imaj etkisidir. İmaj etkisi film turizmi, kent tanıtımı gibi pek çok unsuru etkileyen bir durumdur. Filmler, çekim yapılan kentleri film kurguları gereği suçluların yaşadığı bölgeler, karmaşık planlı mekanlar, karanlık arka sokaklar gibi gösterebilmektedir. Film gereği ortaya çıkan bu kurgu kentler izleyici tarafından kentle ilgili negatif düşüncelerin oluşmasına sebep olmakta, kentin imajını, turizmi, turist sayısını ve ekonomiyi etkilemektedir. Bir James Bond filmi olan Skyfall filminin İstanbul'da çekilen sahnelerinde sokaklar düzensiz, pis, dağınık, kalabalık ve inşaat halinde bir şehir izlenimi uyandırmaktadır (Tablo 2). İzleyicide kentle ilgili olumsuz bir izlenim yaratan bu sahneler, kentin kimliğini zedelemekte, var olan kentin bir nevi geleceğini etkilemektedir.

Tablo 2. Skyfall filmi

Kaynak:http-7

Film, izleyicinin bir kent hakkında fikir sahibi olmasını sağlamaktadır. İzleyici, film süresince filmin sunduğu kentsel manzaraları oluşturan mimari elemanlar, sokaklar, caddeler gibi kentsel mekanlarla, bu mekanlarda yaşanan olay örüntüsüyle ve filmdeki karakterlerle birlikte bir kentin hatta ülkenin içerisinde fiziksel ve sosyal durumu okuyabilmektedir (Bayrakçı, 2014). Kentlerin film mekanları olarak kullanılması bu kentlerin belgelenmesi ve tanıtılması açısından çok önemlidir. Ancak filmin yer verdiği kent kurgusu gerçeklikten uzak ise bu durum kent için olumsuz etki oluşturmaktadır. Özellikle miras alanlarında çekilen dizi ve filmler bu alanlar için önemli birer belge olacakken filmde mekanın başka bir yer olarak sunulması tüm verilerin bulunamaz duruma gelmesine sebep olmaktadır. Bununla birlikte filmlerde oluşturulan bu hatalı sunum, kentin tanıtımını da negatif etkilemekte izleyicide yanlış algı oluşmasına neden olmaktadır. Film vasıtasıyla bir kent hakkında bilgi edinip daha sonra o mekanı ziyaret eden ve izlediği mekanı gördüğünden farklı bulan izleyicide bu durum hayal kırıklığı ve güvensizlik yaratmaktadır. İzleyicide negatif bir etkiye sebep olan kentlerin bu gerçeklik dışı sunumu, yerin kimliği açısından da olumsuz bir durum oluşturmaktadır. 2016 yılından itibaren yayınlanan Savaşçı dizisi konusu itibariyle Ankara'da geçmesine karşın sadece dağlık alanlarda çekilen sahnelerin bir kısmı Ankara'da çekilirken bir kısmı Konya'da çekilmekte, Diğer tüm sahneler ise Eskişehir'de çekilmektedir. Bu dizinin çekimi için Eskişehir'de büyük bir set platosu kurulmasına rağmen kentin hatalı aktarımı nedeniyle kente katkı sağlayamaz hale gelmektedir.

Filmin çekim yapıldığı mekan ile filmde sunulan mekanın farklı olmasının birden fazla sebebi olabilmektedir. Bunların başında filmde sunulmak istenilen mekana erişim zorluğu gelmektedir. 2012 yapımı 1979 İran devriminin anlatıldığı "Argo" filmi Tahran'da geçmektedir. İran'da çekim izni alınmadığı için film İstanbul'da çekilmiştir. Elçiliğe saldırı sahnesi İstanbul Sirkeci semtinde, semtin İran atmosferine dönüştürülmesiyle çekilmiştir (http-8). Filmde bunun gibi pek çok sahne gerçek mekandan uzak kurgu mekanlar oluşturularak izleyiciye sunulmuştur.

Film mekanıyla çekim mekanının farklı olmasının bir diğer sebebi de miras değeri olan yapıların zarar görmesinin önüne geçmek istenmesidir. 2016 yapımı "İnferno" filminde aksiyon sahneleri içeren Yerebatan Sarnıcı'nda geçen bölümleri, sarnıcın tarihi dokusuna zarar vermemek için Budapeşte'deki film platosunda kopyası yapılarak çekilmiştir (http-9). Çalışmanın 2. Bölümünde analiz edilen 2012 yapımı Ek Tha Tiger filmi de kentlerin gerçeklik dışı sunumu konusuna bir örnektir.

3. EK THA TİGER FİLMİ ÜZERİNDEN KENTLERİN HATALI SUNUMUNUN ANALİZİ

Tablo 3. Ek Tha Tiger filmine ait demografik bilgiler

Yönetmen:	Kabir Khan
Oyuncular:	Salman Khan, Katrina Kaif, Girish Karnad
Yapım Yılı:	2012
Ülke:	Hindistan
Tür:	Aksiyon, Romantik, Gerilim
Süre:	125 dk.
Orijinal Dili:	Hintçe, İngilizce

Filmin ilk sahnelerinde başrol karakteri olan Ajan Tiger'ın Mardin'deki (filmde Kuzey Irak olarak geçiyor) aksiyon sahneleri görülmektedir. Daha sonra Hindistan'a dönen Tiger, Hindistan hükümeti tarafından Pakistan'ın füze teknoloji bilgilerini sızdırdığı düşünülen Dublin Trinity Üniversitesi'nde görev yapan bilim adamı Anwar Jamaal Kidwai'yi gözlemlemek üzere görevlendirilir. Görev için İrlanda'ya giden Tiger, profesörün yanında bakıcı olarak çalışan Zoye'ye yaklaşarak bilgi edinmeye çalışır. Zoye'ye aşık olan Tiger ilerleyen zamanlarda Zoye'nin ajan olduğunu ve Pakistan hükümeti için çalıştığını öğrenir. Hindistan'a dönen Tiger'a mesaj gönderen Zoye onu İstanbul'a çağırır. İstanbul'da BM Yabancı Bakanlar Toplantısı'nda bir araya gelen Tiger ve Zoye kaçmaya karar verirler. Ertesi gün Küba'ya kaçan Tiger ve Zoye, Pakistan ve Hindistan hükümetleri tarafından bilgi sızdırma ihtimalleri nedeniyle takip edilirler. Küba'da kendilerini bulan RAW ve ISI ajanlarıyla çatışmaya giren Tiger ve Zoye filmin son sahnesinde bir uçağa binerek kaçarlar.

Ek Tha Tiger filmi, Hindistan'da 3000'den fazla sinemada, dünyada 24 ülkede yayınlanan bir Bollywood filmidir (http-10) Film çok sayıda gişe rekoru kırdı ve 2012 yılının en çok hasılat yapan Hint filmi oldu (http-11). Rampazzo (2017), yazdığı "The production of Ek Tha Tiger: A marriage of convenience between Bollywood and the Irish film and tourist industries" makalesinde İrlanda hükümet kurumlarının Hindistan film endüstrisinin gücünün farkına vardığından ve Hint filmlerinin Hintli turistleri İrlanda'ya çekme potansiyelinin farkına vardığından bahsetmektedir. Kabir Khan'ın İrlanda'da çekmeyi planladığı film projesi, İrlanda tarafından turizm merkezi olma durumu olarak algılanmıştır. İlerleyen süreçte film, İrlanda'nın bir reklam kampanyası olarak görüldü ve filmde İrlanda'nın vurgulandığı pek çok sahneye yer verildi (Rampazzo, 2017). Ek Tha Tiger filmi İrlanda ile birlikte Türkiye, Hindistan ve Küba'da da geçmekte ancak bu ülkelerin filmdeki ifadelerinin İrlanda'ya göre geride kaldığı ya da tamamen göz ardı edildiği görülmektedir. Filmin olay kurgusu doğrultusunda geçtiği ülkelere bakıldığında Kuzey Irakla başlayan filmin sırasıyla Hindistan, İrlanda, Türkiye ve Küba'da geçtiği görülmektedir (Tablo 4)

Tablo 4. Ek Tha Tiger filminin çekildiği ülkelerin olay kronolojisi

Olayın film kurgusu içerisinde geçtiği ülke	Olay
Kuzey Irak	✓ Ajan Tiger aksiyon sahnelerinin görülmesi
Hindistan	✓ Hindistan hükümeti tarafından Dublin'e gitmek için görevlendirilmesi
İrlanda	✓ Tiger'ın takip ettiği bilim adamının yanında çalışan Zoye'ye aşık olması ✓ Tiger'ın Zoye'nin Pakistan hükümeti için çalışan bir ajan olduğunu öğrenmesi
Hindistan	✓ Zoye'nin Hindistan'a dönen Tiger'ı İstanbul'da görüşmek için çağırması
İstanbul	✓ İstanbul'da BM Yabancı Bakanlar Toplantısı'nda bir araya gelen Tiger ve Zoye'nin Küba'ya kaçma planı yapması
Küba	✓ Küba'da Pakistan ve Hindistan hükümet ajanları tarafından bulunan Tiger ve Zoye'nin uçağa binerek kaçması

3.1. Mardin'in Sunumu

Ek Tha Tiger filminin başlangıç sahnesinde sunulan Kuzey Irak, aslına Türkiye'de Mardin ilidir. Mardin, Fırat ve Dicle nehirleri arasında bir dağın tepesinde kurulmuş, Yukarı Mezopotamya'nın en eski şehirlerinden birini oluşturur (Kervankıran ve Çuhadar, 2018). Tarih boyunca önemli ticaret yolları üzerinde bulunmuş, pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış, mimari, arkeolojik, coğrafi birçok değere sahip bir kettir. Mardin, farklı medeniyetler ve inanışlar doğrultusunda cami, türbe, kilise, kale gibi çeşitli tarihi yapıya sahiptir.

Ek Tha Tiger filminin ilk sahnesinde gösterilen Zaho, Kuzey Irak görüntüsünde, Mardin'in doğal kent dokusu ve Mardin Kalesi görülmektedir (Tablo 5). Mardin Kalesi, Mardin ovasından 1000 metre

yükseklikte sarp kayalar üzerine, MS. 330 yılında ateşe ve güneşe tapan Şad Buhari adında bir kral tarafından yaptırılmıştır (Karasu, 2013). Günümüzde kalede bulunan Türk bayrağının görüntüsü üzerinde yapılan düzenleme ile Irak bayrağına dönüştürüldüğü görülmektedir. Filmin ilerleyen sahnelerinde Mardin kent görüntüleri art arda sunulmuş ancak o görüntüler de Irak olarak izleyiciye aktarılmıştır.

Filmde sunulan Irak görüntülerinde, Mardin kentine bulunan Mardin Ulu Cami ve Zinciriye Medresesi görülmektedir (Tablo 5). Mardin Ulu Cami, Artuklu dönemi mimari örneklerinden, dilimli kubbesi ve minaresiyle Mardin'in sembolü konumundadır. Silindirik gövdesi ve süslü minaresiyle kentin neredeyse tamamından dikkat çeken caminin minaresinde bulunan kaidesindeki yazıtta yapım yılı 1176 olarak verilmiş olmakla birlikte, bugünkü minarenin ise 1888'li yıllarda yapıldığı bilinmektedir (Karasu, 2013).

Filmde sunulan İsa Bey Medresesi olarak da bilinen Zinciriye Medresesinin, Mardin'de hüküm süren son Artuklu Sultanı Melik Necmettin İsa bin Muzaffer Davud bin El Melik Salih tarafından 1385 yılında yaptırıldığı bilinmektedir. Doğu ve batı uçlarındaki dilimli kubbeleri ve doğu tarafına rastlayan yüksek anıtsal portali ile çok uzaklardan bile dikkati çeken medrese, dikdörtgen ve geniş bir alanı kaplamakta, iki kat üzerinde avlu, cami, türbe ve çeşitli ek mekanlardan meydana gelmektedir (http-12).

Mardin Kalesi, Ulu Cami, Zinciriye Medresesi, Mardin evleri gibi pek çok Mardin'e özgü doku Ek Tha Tiger filminde yer bulmuş, ancak ne filmde ne de film tanıtımlarında bu mekanların Mardin kentine ait olduğundan bahsedilmemiştir. Mardin'in bu hatalı sunumu filmlerin taşıdığı anlamı ve edindikleri görevleri yok etmektedir. Bu film Mardin kenti adına belge, tanıtım, turizm, ekonomik getiri gibi birçok getiriden bu hatalı sunum nedeniyle faydalanamamakta, aksine Irak olarak sunulan kentin aksiyon sahnelerinde karmaşa ve dağınıklık içerisinde sunulması izleyicide olumsuz imaj oluşturmaktadır (Tablo 5)

Tablo 5. Ek Tha Tiger filminde Mardin kentine ait görüntüler

Dakika	Filmde sunulan mekan	Filmde sunulan görüntü	Dakika	Filmde sunulan mekan	Filmde sunulan görüntü
01.20	Mardin Kalesi, Mardin kent dokusu		01.31	Mardin Ulu Cami, Mardin kent dokusu	
01.39	Mardin Zinciriye Medresesi		01.56	Mardin Zinciriye Medresesi	
02.04	Mardin Ulu Cami, Mardin kent dokusu		03.08	Mardin kenti	
03.52	Mardin kenti		11.41	Mardin kenti	

3.2. İstanbul'un sunumu

Ek Tha Tiger filminde Tiger'ın toplantı için gittiği ve daha sonra Zoye ile Küba'ya kaçacakları yer Türkiye'de İstanbul kentidir. İstanbul tarihi, ekonomik, sosyo-kültürel açıdan ülkenin en önemli kenti konumundadır. Kıtalararası bir kent olan İstanbul Asya ile Avrupa kıtalarının birleştiği noktada bulunmaktadır. İstanbul'u tarihi açıdan en değerli özelliği Roma, Bizans ve Osmanlı İmparatorluğu gibi üç evrensel imparatorluğa başkentlik yapmış olmasıdır. İstanbul'un tarihinin 8500 yıl geriye uzanması kent dokusunun katmanlı yapısını beslemiş, kentin pek çok noktasında surlar, tapınaklar, kiliseler, camiler, saraylar, hamamlar inşa edilmiştir (http-13). İstanbul'un bu denli tarihi kültürel geçmişinin olması ve

günümüzde hala kent dokusundaki katmanlaşmanın görülüyor olması kenti gerek dönem filmleri gerekse modern film endüstrisi için uygundur.

Ek Tha Tiger filminde İstanbul kentine ait Galata köprüsü, Kız Kulesi, Boğaz köprüsü, Ayasofya Müzesi İstanbul sahnelerinin başlangıcında kent tanıtımı olarak verilmiştir(Tablo 6). Filmde bu görüntülerin İstanbul olarak ifade edilmesi kent açısından olumlu bulunmaktadır. Filmde önemli bir toplantının İstanbul'da düzenleniyor olması da izleyiciye kent imajının pozitif yansımaya sağlamaktadır.

Tablo 6. Ek Tha Tiger filminde İstanbul kentine ait görüntüler

Dakika	Filmde sunulan mekan	Filmde sunulan görüntü	Dakika	Filmde sunulan mekan	Filmde sunulan görüntü
01.09.58	Galata Köprüsü		01.10.01	Ayasofya Camii	
01.10.02	Galata Kulesi		01.10.03	Kız Kulesi	

Ek Tha Tiger filminde İstanbul'un sunumunun olumsuz yönü kent ile ilgili yanlış algı oluşturulmasıdır. Zoye'nin diğer kentlerin aksine İstanbul sahnelerinde muhafazakar giyim tarzı, izleyicide kent veya ülke içinde bunun zorunluluğu ile ilgili bir düşünce yaratabilmektedir (Tablo 7).

Tablo 7. Ek Tha Tiger filminde İstanbul sunumu

Dakika	Kent	Filmde sunulan görüntü	Dakika	Kent	Filmde sunulan görüntü
46.27	İrlanda		01.15.37	İstanbul	

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Görsel ve işitsel bir iletişim aracı olan sinema, kenti, kenti oluşturan caddeleri, sokakları, tarihi yapıları, meydanları, simgesel mekanları ve kenti oluşturan insanların sosyal ve fiziksel yapılarını izleyiciye sunmakta, izleyicinin çevreyi deneyimlemesini ve algılamasını sağlamaktadır. Kentin sinemadaki sunumu, kültürel mirasın doğru aktarımı ve kent ile ilgili verilerin gerçeğine uygun şekilde belgelenmesi adına büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada, kentlerin sinemadaki sunumunun olumlu ve olumsuz etkileri üzerinde durmuş, kentlerin sinemada hatalı sunumu üzerine yoğunlaşarak Ek Tha Tiger filmi üzerinden değerlendirme yapılmıştır.

Sinemanın kent üzerindeki mimarlık anlamında belki de en değerli olumlu etkisi belgeleme niteliği taşımasıdır. Günümüzde yaratılan sinema filmleri geçmişe dair belge niteliği taşıdığı için gelecekte restitüsyon kaynağı olarak kullanılabilirken bugün geçmişte çekilmiş olan filmler de restitüsyon kaynağı olarak kullanılabilir. Diğer bir önemli etki de sinemanın kent tanıtımındaki rolüdür. Kentlerin izleyiciye olumlu aksettirilmesi kentin tanınırlığının artmasını, izleyicide olumlu imaj etkisinin oluşmasını ve tüm bunlarla bağlantılı olarak turizmin artmasıyla ekonomik getiri ile sonuçlanmasını sağlamaktadır.

Kentin sinema filmleri aracılığıyla aktarımının kent adına olumsuz etkileri de olabilmektedir. Bu olumsuz etkilerden biri çevresel zararlardır. Filmlerde sunulmak istenen doğal ve yapay çevrelerin film setlerine dönüşümündeki zararlar, filmin çekilebilmesi için kente gelen kalabalık ekibin çevrede meydana getirdiği kirlilikler kent adına olumsuz bir durum olmaktadır. Bununla birlikte kentlerin tanınırlığının artmasıyla bölgedeki mekanların, yöresel ürün mağazalarının ve bunlar gibi turistlere hitap eden yerlerin kar elde

etmek amacıyla yaptıkları fiyat artışları bölge veya kent adına dezavantaj yaratan bir durum olmaktadır. Kent sunumunun bir diğer olumsuz etkisi filmlerde yaratılan negatif imaj durumudur. Kentlerin film kurguları gereği düzensiz, terk edilmiş, dağınık sunumu, izleyicide ön yargının oluşmasına sebebiyet vermektedir.

Kentlerin sinemada sunumunun en önemli olumsuz etkisi, makalenin de ana kurgusunu oluşturan konu, kentlerin hatalı sunumudur. Kentlere sinema filmlerin sağlayacağı tüm olanaklar, kentlerin var oldukları durumla birlikte aktarılmasıyla birer getiriye dönüşmektedir. Kentlerin belgelenmesi, tanıtılması, kent turizminin artması gibi birçok olumlu durum kentin gerçek sunumundan geçmektedir. Kentlerin başka bir kent olarak sunulması izleyicide yanlış algının oluşmasına, kenti ziyaret ettiğinde karşılaştığı durumla birlikte hayal kırıklığı meydana gelmesine neden olmaktadır.

Ek Tha Tiger filmi, içerisinde Türkiye'nin Mardin ve İstanbul kentlerinden görüntüler barındırdığı ve filmin geçtiği bu kentler hatalı sunulduğu için çalışmaya konu olmuştur. Filmin yaklaşık ilk yarım saatlik kısmı Mardin'de çekilmiştir. Tarihi, kültürel, doğal pek çok güzelliğe ev sahipliği yapan Mardin ili filmde pek çok sahnede gösterilmesine ve bazı sahnelerde halkın Türkçe konuşmasına rağmen kent Kuzey Irak olarak sunulmuş, kent ile ilgili bilgiler izleyiciye yanlış aktarılmıştır.

Ek Tha Tiger filminde Türkiye'nin en önemli kentlerinden birine daha yer verilmiş ve filmin bir kısmı İstanbul'da çekilmiştir. Mardin'in aksine İstanbul sahnelerinin İstanbul'da geçtiği bilgisi doğru olmakta birlikte bu kentin sunumunda da izleyicide yanlış algının oluşmasına sebebiyet verilmektedir.

Sinema filmlerinin izleyiciye kentle ilgili aktardığı bilgi, izleyicinin o kenti ziyaret etmediği sürece aklında yer edecek olan bilgidir. Bu nedenle kentlerin filmlerdeki sunumu tanıtım, belgeme gibi pek çok getiri adına özen gösterilmesi, dikkate alınması gereken bir durumdur. Bu faydayı film için kullandığı kente sağlamak film yapımcılarının sorumluluğu olmalıdır. Film mekanı olarak kullanılan kentlerin yöneticileri, kentlerin filmlerdeki aktarımına, yaratılan algıya, gerçeklikle bağlantısına önem vermeli, bu filmleri kentler için olumsuz bir durum olmaktan çıkarıp birer fayda haline getirmeyi amaç edinmelidir.

KAYNAKÇA

- Akdu, U. & Akın, M. H. (2016). "Film Ve Dizilerin Destinasyon Tercihine Etkileri", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. Cilt: 9 Sayı: 45 s. 1045-1052.
- Akkuş, C. A. (2008). "Sinema ve Kent", Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aslan, E. Ş. (2018). "Şehir Tanıtım Filmleri İzleyici Tepkilerinin Marka Kent İmajına Etkisi Üzerine Bir Araştırma", Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 6(1), 25-50.
- Bayrakçı, Z. (2014). "Sinema ve Kent Arakesitinde Bir Kenti Okumak: Berlin Örneği", Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Birol, G. (2007). "Bir Kentin Kimliği ve Kervansaray Oteli Üzerine Bir Değerlendirme", Arkitekt Dergisi. Kasım-Aralık 2007. Sayı:514:46-54.
- Cansever, T. (2016). Osmanlı Şehri. 4. Baskı. Timaş Yayınları, İstanbul.
- Güven, A. & Şimşek, G. (2018). "Yerel Yönetimlerin Sosyo Ekonomik Gelişimi Ve Tanıtımı Açısından Film Platolarının Önemi: Midwood Örneği", Journal Of Turkish Court Of Accounts/Sayıstay Dergisi, (108).
- Karasu, A. (2013). "Türkiye'de İzlenen Turizm Politikaları: Mardin Turizmine Yansımaları", Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- Karapınar, M. (2013). "Kuzeydoğu Anadolu Turizm Destinasyonu Tanıtım Markalaşma Araştırması".
- Kervankıran, İ. & Çuhadar, M. (2018). "Mardin'de çekilen dizi ve filmlere dönük yerel halkın algısı", Journal of Turkish Tourism Research, 2(1), 44-59.
- Oktuğ, M. (2008). "Kent-Sinema İlişisine Kuramsal Bir Yaklaşım", M. Öztürk (Editör). Sinematografik kentler - mekanlar, hatıralar, arzular. Agora Kitaplığı, İstanbul.

Özbağ, D. (2010). “Ulusal Dijital Kültür Mirasının Korunması ve Arşivlenmesine Yönelik Kavramsal Bir Model Önerisi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özdemir, N. (2019). “Leblebi Tozu” Filmi Üzerine Kültür Turizmi Ve Ekonomisi Bağlamında Bir Değerlendirme”, Kültür Araştırmaları Dergisi, 1(3), 362-370.

Öztürk, M. (2008). “Sigfried Kracauer’in ‘Sinema Penceresi’: Günlük Hayatın Güzelliklerinin Keşfedilmesi, Sinematografik Kentler içinde”, Der: Öztürk, M., Agora Kitaplığı, İstanbul

Özüpek, M. Nejat (2005). “Kurum İmajı ve Sosyal Sorumluluk”, Tablet Kitabevi, Konya.

Rampazzo, G. (2016). “The production of Ek Tha Tiger: A marriage of convenience between Bollywood and the Irish film and tourist industries”, *South Asian Popular Culture*, 14(3), 167-184.

Şahbaz, R. P. & Kılıçlar, A. (2009). “Filmlerin ve Televizyon Dizilerinin Destinasyon İmajına Etkileri”, İşletme Araştırmaları Dergisi, 1(1), 31-52.

Şahin, Z. (2010). “Sonsuzluğun Düş Mekânları ve Bir Evren Mimarisi: Aşkın Gücü”, In A. Almer (Ed.), Sinemekân Sinemada Mimarlık, 31-46. Varlık Yayınları, İstanbul.

Türkoğlu, N.; Öztürk, M. & Aymaz, G. (2004). “Kentte Sinema, Sinemada Kent”, Yenihayat Kütüphanesi, Beyoğlu, İstanbul.

Yanmaz, P. (2011). “Turizm Tanıtımında Sinemanın Rolü”, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, Eylül, 2, 112-139.

İnternet Kaynakları:

Biol, G. (2007), “Bir Kentin Kimliği ve Kervansaray Otel Üzerine Bir Değerlendirme”. Arkitekt

http-1: <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 31.05.2020

http-2: <https://twitter.com/nerdecekildi> Erişim Tarihi: 31.05.2020

http-3:

<https://www.google.com.tr/maps/@41.1012638,29.0507588,3a,75y,340.39h,92.56t/data=!3m6!1e1!3m4!1sJVvaMoIYoxOyO9YgexFweKA!2e0!7i13312!8i6656> Erişim Tarihi: 31.05.2020

http-4: <https://www.sabah.com.tr/turizm/2014/04/11/sinema-ve-televizyon-filmleri-cekildigi-yerin-turizmini-ucuruyor> Erişim Tarihi: 02.06.2020

http-5: <https://www.milliyet.com.tr/gundem/yarimburgaz-magaralari-ni-koruyun-2612496> Erişim Tarihi: 01.06.20

http-6: <https://www.indytrk.com/node/94981/ya%C5%9Fam/%C3%A7ukur-dizisiyle-%C3%A7ehresi-de%C4%9Fi%C5%9Fen-kadim-semt-balat> Erişim Tarihi: 31.05.2020

http-7: <https://bplusmovieblog.com/2013/03/04/ranking-bond-skyfall-2012-part-i/> Erişim Tarihi: 02.06.2020

http-8: <https://www.gazeteduvar.com.tr/sinema/2019/09/14/sinema-ve-diplomasi/> Erişim Tarihi: 03.06.2020

http-9: <https://www.haberler.com/cehennem-14-ekim-de-vizyona-girecek-8848827-haberi/> Erişim Tarihi: 03.06.20

http-10: <https://www.ireland.com/en-ae/articles/bollywood-filming/> Erişim Tarihi: 30.05.2020

http-11: https://en.wikipedia.org/wiki/Ek_Tha_Tiger Erişim Tarihi: 01.06.2020

http-12: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/mardin/gezilecekyer/zinciriye-sa-bey-medresesi> Erişim Tarihi: 01.06.2020

http-13: <https://istanbul.ktb.gov.tr/TR-165066/tarihce.html> Erişim Tarihi: 02.06.2020

